

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

У зв'язку з розвитком ринкових відносин, вступом України до СОТ відбувається її тісна економічна взаємодія з іншими країнами, особливо із західноєвропейськими. Тенденція прагнення до спільної комерційної діяльності різних за своєю ментальністю бізнес – партнерів потребує зрозумілої, прозорої, об'єктивної, якісної інформації про фінансовий стан і результати діяльності такого співробітництва.

Необоротні активи – необхідна складова майна підприємства. Питання їх обліку особливо важливі у зв'язку з активізацією в Україні процесу приватизації, науково – технічним прогресом, необхідністю заміни морально і фізично застарілого обладнання для забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємств.

Для практичної реалізації функцій управління підприємства необхідно обробляти велику кількість інформації, враховуючи вимоги до неї: доступність, оперативність, вірогідність і вчасність. Крім того, такі задачі, як розрахунок амортизаційних відрахувань, облік наявності і руху основних засобів, проведення переоцінки та інші подібні операції з основними засобами є трудомісткими і займають значну частину часу роботи бухгалтера підприємства.

Основні засоби – принципово необхідний елемент здійснення господарської діяльності. Пов'язане це не тільки з їх здатністю формувати нову вартість, але й можливістю суттєво впливати на решту чинників виробництва, в тому числі й на прийняття управлінських рішень. Здійснення виробничого процесу на підприємствах неможливе без такої складової, як основні засоби, тобто матеріально-технічної основи забезпечення виробничої діяльності. Оскільки, саме основні засоби визначають рівень (якісну та кількісну сторони) виробництва, формують виробничі потужності та є першоосновою для отримання позитивних зрушень у майбутньому, існує об'єктивна необхідність досить виваженого методологічного підходу до побудови та реалізації їх обліку і контролю.

Проблеми обліку основних засобів в умовах реформування економіки набувають особливої актуальності, в зв'язку з потребою користувачів отримати точну та достовірну інформацію про стан і ефективність використання основних засобів.

Значний внесок у розвиток теоретичних засад й методичних підходів щодо вирішення проблем і методики обліку, порядку оцінки, контролю та аналізу ефективності використання основних засобів на підприємствах України, внесли вчені – економісти, як: Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Голов

С.Ф., Линник В.Г., Палій В.Ф., Пушкар М.С., Романів Є.М., Сопко В.В., Сук Л.К., Чумаченко М.Г. та ін.

До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціальних чи культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).[4]

Особливістю основних засобів є те, що до їх складу відносяться матеріальні ресурси чи об'єкти (виробничі будинки, споруди, машини, транспортні засоби), а також комунікації, що забезпечують виробничий процес (шляхи сполучення, мости, лінії електропередач та ін.). Обслуговуючи виробництво і невиробничу сферу протягом тривалого часу, вони поступово зношуються, переносять свою вартість на виготовлену продукцію частинами в міру зношування і зберігають свою матеріальну форму до кінця строку служби. [3, с. 331]

Основні засоби мають значну питому вагу в загальній сумі активів підприємства, і є одним із найважливіших об'єктів фінансового обліку, що вимагає контролю за їх рухом, організації синтетичного й аналітичного обліку, визначення зносу (амортизації), проведення ремонту, модернізації, оновлення застарілих і технічно недосконалих об'єктів.

Зміст фінансового обліку основних засобів зводиться до необхідності здійснення процесу виявлення, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про об'єкти основних засобів для можливості надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації, на основі якої можна зробити висновки чи прийняти управлінське рішення. Контроль основних засобів передбачає суцільну перевірку дотримання вимог організації та реалізації самого обліку, але в цьому випадку, важливим є поняття того, що облік та контроль взаємопов'язані та взаємодоповнюючі елементи, що використовують одні і ті ж самі джерела, сформовані на основі єдиних методологічних підходів та мають одну і ту ж саму мету. [2, с. 45]

З іншого боку, під змістом фінансового обліку та контролю не слід розуміти тільки систематичний процес збору, відображення та перевірки інформації. В першу чергу це сукупність компонентів організаційного характеру щодо здійснення синтетичного та аналітичного обліку, щодо організації методології облікового процесу та документального відображення господарських операцій, в даному випадку пов'язаних із основними засобами.

Суб'єкти господарювання мають досить широкі можливості вибору певних (передбачених законодавством) способів та прийомів ведення обліку, в тому числі й методологічних основ побудови обліку основних за-

собів. В цьому випадку, враховуючи специфіку самого підприємства, основоположним є закріплення таких норм у наказі про облікову політику, яка формує не тільки принципові засади ведення фінансового обліку, але й слугує нормативним забезпеченням проведення контролю.

Щодо мети обліку основних засобів, то вона стосується можливості надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про стан, вартісні зміни та зміни структури об'єктів основних засобів. Мета ґрунтується на об'єктивній необхідності дотримання усіх без виключення принципів фінансового обліку щодо основних засобів та забезпечення практичного використання методології ведення та організації обліку. Звідси, фінансовий облік основних засобів орієнтується, в основному, на три напрямки – по-перше, відображення стану змін, які відбулись в об'єктах обліку, по-друге, інформування користувачів, з метою задоволення їх інформаційних потреб, по-третє, дотримання нормативності в обліку.

Мета контролю основних засобів зводиться до можливості попередження та виявлення відхилень щодо процедур їх обліку, зберігання та використання, що можуть призвести до відповідних зловживань. В загальному, можна припустити, що мета обліку та контролю основних засобів збігаються у необхідності забезпечення достовірності відображення наявності та стану об'єктів основних засобів. Тобто, знову ж таки, облік й контроль взаємодоповнюють поняття і концептуальної різниці між ними немає.

Суттєві відмінності між обліком та контролем можуть проявлятися у розрізі організації та процедур, що ними використовуються. Такі відмінності обумовлюються вимогою часу та особливостями конкретних завдань.

Проведення контрольних заходів стосовно основних засобів повинно в першу чергу виходити із особливостей господарських операцій, а тому слід чітко розмежовувати подібні за характером та змістом ділянки обліку та контролю.

Список використаної літератури:

1. Аудит. Методика документування: [Кол. авторів. За заг. ред. академіка АЕНУ, д.е.н., проф. І.І. Пилипенка] – К.: Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України. – 2003. – 457с. (87-133).
2. В.С.Лень. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Навчальний посібник. / В.С. Лень, В.В. Гливенко – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 576 с.
3. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Белен-

кова та ін. [За ред. проф. М.Ф. Огійчука.] – [6 – е вид., перероб. і доповн.] – К.: Алерта, 2011.- 1042 с.

4. П(С)БО 7 "Основні засоби" від 18 травня 2000 р. за N 288/4509.

*Горпинюк В.В., магістрант ТНЕУ,
науковий керівник: к.е.н., доцент Семанюк В.З.*

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Специфіка роботи підприємств різних галузей обумовлює різноманіття варіантів організації служби внутрішнього аудиту, вибір контрольних прийомів, методів і методик, використовуваних цією службою в своїй діяльності. Аспекти теорії і практики організації і проведення внутрішнього аудиту підприємств в даний час мало вивчені. Використання потенційних можливостей інституту внутрішнього аудиту сприятиме істотному підвищенню ефективності управління діяльністю таких підприємств. Дослідженням внутрішнього контролю в цілому, та внутрішнього аудиту зокрема, займаються такі вітчизняні економісти, як Каменська Т. О., Пантелєєв В. П., Петренко О.В., Рудницький В. С., Ткаченко А.М., Філозоф О.В, Шухман М.Е., Хома Д. М., а також зарубіжні автори: Аренс А., Лоббек Дж., Дефліз ф.Л., Дженик Г.Р., Орейлі В.М., Хірш М.Б., Адамс Р., Джек К. Робертсон та ін.

Вказаними авторами вивчено цілі і загальні завдання внутрішнього аудиту; етапи створення і основні напрями використання вітчизняної і зарубіжної практики організації служби внутрішнього аудиту (СВА) на підприємствах.

Сучасна діяльність внутрішнього аудиту трактується як управлінська, основною метою якої є вдосконалення усіх аспектів існування підприємства. На внутрішніх аудиторів покладаються функції оцінювання ефективності та результативності бізнес-процесів і систем внутрішнього контролю [5, 124].

У розвинених країнах внутрішньому аудиту приділяється така ж пильна увага, як і зовнішньому. Інститут внутрішніх аудиторів США так визначає внутрішній аудит і його цілі: «Внутрішній аудит – незалежна оцінка усередині організації для перевірки і визначення ефективності її діяльності. Мета внутрішнього аудиту – допомогти членам організації ефективно виконувати свої обов'язки. Внутрішній аудит представляє їм для цього дані аналізу, оцінки, рекомендації, поради і інформацію про об'єкти, що перевіряються».